

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti ulosottokaarta. Esityksen mukaan ulosottokaaren säännökset, joissa säännellään ulosottomenettelyn keventämistä, rajoittamista tai täytäntöönpanon lykkäämistä koskevista edellytyksistä muutettaisiin siten, että covid-19 -epidemiasta aiheutuvat poikkeusolot sekä näistä aiheutuvat taloudelliset vaikeudet voidaan ottaa voimassa olevaa säännöstöä paremmin huomioon ulosottomenettelyssä.

Ulosoton joutisuusvaatimusta muutettaisiin niin, että muissa säännöksissä myönnettävät keventämiset ja rajoittamiset sekä mahdolliset täytäntöönpanon lykkäämiset otettaisiin siinä huomioon.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Lain on tarkoitus olla voimassa 31 päivään lokakuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Tavoitteet	4
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	5
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	6
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	6
6 Lausuntopalaute	7
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	8
8 Voimaantulo	11
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	12
9.1 Omaisuuden suoja	12
9.2 Oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivästystä	13
LAKIEHDOTUS	14
Laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta	14
LIITE	17
RINNAKKAISTEKSTI.....	17
Laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta	17

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Valtioneuvosto on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa 16.3.2020, että maassa vallitsee koronavirustilanteen (covid-19) vuoksi poikkeusolot. Valtioneuvosto linjasi tällöin tietyistä toimenpiteistä koronavirustilanteen hoitamiseksi Suomessa. Hallitus on tämän jälkeen tehnyt linjauksia uusista toimenpiteistä. Linjattujen toimenpiteiden tarkoituksena on suojata väestöä sekä muun muassa turvata yhteiskunnan ja talouselämän toiminta sekä varmistaa yritysten toimintamahdollisuudet vallitsevan koronavirustilanteen aiheuttamista talousvaikeuksista huolimatta.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu oikeusministeriössä.

Esityksen kiireellisyyden vuoksi on tarpeen poiketa kuulemista säädösvalmistelussa koskevista ohjeista eikä esityksestä ole järjestetty kuulemiskierrosta. Esitys on kuitenkin valmisteltu yhteistyössä Valtakunnanvoudinviraston kanssa.

2 Nykytila ja sen arviointi

Ulosotto on osa oikeudenhoitoa, jonka tulee jatkua poikkeustilasta huolimatta. Perus- ja ihmis-oikeuksiin kuuluva oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin koskee niin oikeudenkäyntiä kuin täytäntöönpanoaakin. Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan poikkeusoloissakin varmistetaan, että väestön oikeusturvasta ja perusoikeuksista huolehditaan kaikissa tilanteissa turvaamalla riippumaton oikeuslaitos ja oikeusvaltioperiaate. Oikeusministeriön strategisina tehtävinä on nähty muun muassa tuomioistuinten ja täytäntöönpanoviranomaisten toimintakyvyn varmistaminen.

Koronaviruksen aiheuttamien terveydellisten tai poikkeusoloista johtuvien rajoitteiden vuoksi kansalaisten ja yritysten taloudellinen tilanne on kuitenkin nopeasti ja poikkeuksellisesti heikentynyt.

Ulosottokaari mahdollistaa normaalioloissa lainkäyttäjälle hyvät mahdollisuudet huomioida erilaiset poikkeukselliset olosuhteet, joiden vuoksi normaalia ulosottomenettelyä voidaan joko lykätä tai rajoittaa. Maksuaikaa voidaan myöntää turvaavan ulosmittauksen huolehtiessa tarvittaessa velkojan oikeusturvasta. Toistuvaistulon ulosmittauksessa voidaan rajoittaa ulosmitattavaa määrää tai myöntää vapaakuukausia. Häätöjä voidaan tarvittaessa lykätä. Elinkeinonharjoittajien taloudelliset vaikeudet voidaan ottaa huomioon esimerkiksi elinkeinotulon ulosmittauksessa. Koronaviruspandemian aiheuttamassa poikkeustilanteessa taloudellisten väliaikaisetkin taloudelliset vaikeudet voivat jatkua pidempään kuin normaaliaikoihin tarkoitetut lykkäykset ja kevennykset voivat enimmillään kestää.

Ulosottomenettelyyn kuuluu joutuisuusvaatimus. Sen sisältö on kirjattu 3 luvun 21 §:n, jonka mukaan täytäntöönpanotoimitus on pidettävä ja muut täytäntöönpanotoimet suoritettava ilman aiheutonta viivytystä. Täytäntöönpanoa saadaan kuitenkin lykätä, jos sitä voidaan pitää vastaajan edun mukaisena eikä lykkääminen aiheuta hakijalle vähäistä suurempaa haittaa. Toimitukselle säädetyt määräaika on noudatettava. Perinnän joutuisuudella on pyritty turvaamaan myös perinnän tuloksellisuutta.

Ulosottomenettelyssä käsittelyajat ovat varsin lyhyitä. Vuonna 2019 keskimääräinen käsittelyaika oli 7,1 kuukautta. Ulosottoasian vireilläolo päättyy, jos täytäntöönpanotoimia ei voida tehdä joutuisasti. Tyypillinen syy hakemuksen palauttamiselle on se, että velallisella ei ole ulosoton tekemän selvityksen mukaan maksukykyä, eli häneltä ei löydy ulosmitattavaa tuloa tai omaisuutta. Tällöin ulosotto toteaa velallisen varattomaksi ja tästä välittyy luottotietoihin merkintä.

Ulosottokaaren 4 luvun 6 §:n mukaan ulosottomies saa erityisestä syystä antaa velalliselle pyynnöstä maksuaikaa, jos velallinen todennäköisesti maksaa saatavan maksuaikaa saatuaan. Maksuaikaa voidaan antaa enintään kolme kuukautta maksukehotuksen määräpäivästä laskettuna. Jos velallinen osoittaa hakijan siihen suostuneen, maksuaikaa voidaan antaa tätä pitempi aika, ei kuitenkaan yli kuutta kuukautta. Tarvittaessa ulosottomies saa toimittaa maksuaikana turvaavan ulosmittauksen. Ilman hakijan suostumusta maksuaikaa ei voi antaa, jos perittävänä on lapsen elatusapu.

Vastaavasti 4 luvun 51 §:n perusteella palkasta ulosmitataan toistaiseksi tai määrättyä aikana säännönmukaista pienempi määrä, jos velallisen maksukyky on sairauden, työttömyyden, velallisen maksaman elatusavun tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt.

Toistuvaistulon ulosmittausta voidaan lykätä 4 luvun 51 a§:n perusteella, jos velallinen on työllistynyt pitkään kestäneen työttömyysjakson jälkeen. Lykkäys on myös mahdollinen, jos lykkäyksen myöntämiselle on erityisen painavia syitä.

Toistuvaistulon ulosmittaus voidaan keskeyttää, jos ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden. Edellytyksenä kuitenkin on se, että ulosmittaus on toimitettu 49 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna tulorajaulosmittauksena ja velallisen välttämättömät asumiskustannukset tai muut elinkustannukset ovat hänelle ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään nähden korkeat tai keskeyttämiseen on erityinen syy.

Luonnollisen henkilön elinkeinotulosta voidaan 64 §:n perusteella ulosmitata säännönmukaista määrää (1/6 osa) pienempi määrä, jos velallinen voi siten jatkaa elinkeinotoimintaa, on ryhtynyt elinkeinonharjoittajaksi pitkän työttömyyden jälkeen tai jos velallisen maksukyky on erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt.

Häädön täytäntöönpanosta säännellään ulosottokaaren 7 luvussa. Häätö on 4 §:n mukaan toimitettava kahden kuukauden kuluessa asian vireilletulosta, jollei pitempään lykkäämiseen ole erityisen painavaa syytä. Hakijan suostumuksella häätöä voidaan lykätä hakemuksen peruuntumatta enintään kuusi kuukautta asian vireilletulosta.

Ulosottokaareen sisältyy jo nykyisellään useita täytäntöönpanon rajoittamista ja lykkäämistä koskevaa säännöksiä. Poikkeusolot ovat monen yrityksen ja luonnollisen henkilön kohdalla joltaneet äkilliseen ja ennalta arvaamattomaan talouden heikkenemiseen ja näin muodostavat sellaisen erityisen syyn, jonka perusteella ulosottokaareen sisältyviä helpotuksia ja rajoituksia on jo sovellettu. Nykyiset säännökset velallisen aseman helpottamisesta toistuvaistulon tai elinkeinotulon ulosmittauksessa antavat hyvät työkalut velallisen aseman helpottamiseen. Lainsäädäntö on kuitenkin tarkoitettu sovellettavaksi normaaliaikoina ja kynnykset helpotusten myöntämiseen edellyttävät varsin tarkasti rajattua perustetta tai edellyttävät erityistä syytä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on madaltaa ulosottokaaren helpotusten ja rajoitusten soveltamisen kynnyksiä.

Väliaikaisella lailla on tarkoitus ottaa paremmin huomioon poikkeusajan erityispiirteet. Tällöin lain soveltaminen, sen voimassaoloajan olosuhteissa, muodostaisi yhtenäisen ja oikeudenmukaiseksi koettavan ulosottomenettelyn.

Tavoitteena on myös väliaikaisesti lieventää ulosottomenettelyn joutuisuusvaatimusta. Koronaviruksen aiheuttama väliaikainen kyvyttömyys vastata velvoitteista ei saisi johtaa välittömästi maksuhäiriömerkintään.

Ulosottomiehellä säilyisi tapauskohtainen harkinta muuttaa tai rajata tämän lain perusteella annettuja lisäaikoja ja helpotuksia, jos olosuhteet sitä edellyttävät. Tältä osin ulosottokaaren perussäännökset pysyisivät kaikilta osin voimassa. Ulosottomenettely pystyy turvaamaan molempien osapuolten oikeuksia myös poikkeusoloissa. Puuttumiskeinot ulosoton vilpillisen välttelyn estämiseen säilyisivät ennallaan mutta velallisen tilanteen huomioon ottamiseen olisi nykyllä laajemmat joustomahdollisuudet.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta. Ulosottokaaren säännöksiä, joissa säädetään ulosottomenettelyn keventämistä, rajoittamista ja täytäntöönpanon lykkäämistä, muutettaisiin väliaikaisesti.

Ulosoton joutuisuusvaatimusta muutettaisiin niin, että muissa säännöksissä myönnettävät keventämiset ja rajoittamiset sekä mahdolliset täytäntöönpanon lykkäämiset otettaisiin huomioon.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Ulosoton velkojille tilittämien varojen määrä tulee pienenemään. Tämä on todennäköistä joka tapauksessa poikkeustilan ja talouden yleisen heikkenemisen vuoksi. Ulosoton kertymät riippuvat perittävänä olevien asioiden laadusta, velallisten maksukyvyistä ja perintään tulevien asioiden määristä. Poikkeustilan vaikutukset maan taloudelle ovat merkittäviä ja se tulee näkymään myös ulosottolaitoksen toiminnassa. Maksuvaikeudet saattavat lisääntyä mutta samalla julkisoikeudellisia saatavia perivät tahot pyrkivät sopimusjärjestelyin ja muiden joustojen avulla lykkäämään tarvetta saatavien ulosottoerinnälle. Talouden tukitoimien onnistuminen vaikuttaa siihen, kuinka paljon maksuvaikeudet lisääntyvät ja mikä osa saatavista siirtyy lopulta ulosoton kautta perittäväksi.

Tämä laki lykkää täytäntöönpanotoimia mutta saatavat eivät pääsääntöisesti lopullisesti vaarannu. Myöhemmin tulevaa kertymää on korvaamassa viivästyskorko.

Saatavien perinnälle säädetyt yleiset määräajat eivät aina riitä saatavan täysimääräiseen perintään. Mikäli perinnän aikana tapahtuu viivästyksiä, johtaa tämä joissakin tapauksissa myös lopullisiin menetyksiin. Näin tapahtuu kuitenkin lähinnä julkisoikeudellisille saataville, joille säädetty perinnän määräaika on tyypillisesti maksuunpanovuosi ja viisi sitä seuraavaa vuotta.

Yksityisoikeudellisten saatavien kohdalla täytäntöönpanokelpoisuuden määräajasta ja saatavan lopullisesta vanhentumisesta säädetään ulosottokaareissa ja velan vanhentumisesta annetussa laissa (728/2003). Ulosottoeruste (esim. käräjäoikeuden tuomio tai yksipuolinen tuomio), jossa luonnolliselle henkilölle on asetettu maksuvelvoite, on täytäntöönpanokelpoinen 15 vuoden ajan. Määräaika on 20 vuotta, jos ulosottoerusteessa tarkoitettu velkoja on luonnollinen hen-

kilö tai jos korvaussaatava perustuu rikokseen, josta velallinen on tuomittu vankeuteen tai yhdyskuntapalveluun. Yksityisoikeudellisten saatavien pitkiin täytäntöönpanokelpoisuuden määrääkoihin suhteutettuna, nyt ehdotetuilla keventämistä, rajoittamista tai lykkäämistä koskevilla säännöksillä ei kohtuuttomasti vaaranneta velkojen saamisoikeutta.

Velalliselle tässä laissa tarkoitetut ulosmittauksen rajoittamiset ja huojentamiset helpottavat poikkeusolojen aiheuttamasta talouden tilapäisestä ahdingosta selviytymistä. Nopea toipuminen poikkeuksellisesta tilanteesta on sekä ulosoton velkojan, että velallisen etu.

Esityksellä on vaikutus valtion ja julkisoikeudellisten ulosottovelkojen maksujen saantiin. Maksujen saaminen tulee ainakin lykkääntymään. Ottaen huomioon julkisoikeudellisten maksujen suhteellisen lyhyt voimassaoloaika, on mahdollisten lopullisten menetysten määrä suhteellisesti suurempi julkisoikeudellisilla saatavilla, kuin mitä on yksityisoikeudellisilla saatavilla. Maksujensaannin viivästystä on korvaamassa viivästyskorko,

Taloudellisten vaikutusten arviointi on vaikeaa poikkeusoloista johtuen. Ulosottokertymien yleinen kehitys kaikkiaan on riippuvainen talouden yleisestä tilanteesta. Tällöin tämän lain ja poikkeustilan suhdetta lopulliseen ulosottomenettelyssä tapahtuvaan muutokseen ei voi edes jälkikäteen tarkasti määritellä.

Kuten edellä vaikutuksia on arvioitu, velalliselle tässä laissa tarkoitetut ulosmittauksen rajoittamiset ja huojentamiset helpottavat poikkeusolojen aiheuttamasta talouden tilapäisestä ahdingosta selviytymistä. Nopea toipuminen poikkeuksellisesta tilanteesta on sekä ulosoton velkojan, että velallisen etu.

Ulosottolaitoksen toiminnalle pandemia ja siitä johtuva poikkeustila aiheuttavat lisääntyvää työkuormaa. Ehdotettu laki lisää ulosottoviranomaiselle tulevia tiedusteluja ja selvitettävien asioiden määrää. Tämä saattaa vaikuttaa myös ulosottolaitoksen resurssitarpeeseen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

- a. *Mitään muutosta ei tehdä.* Ulosottoviranomainen soveltaa tällöin nykyisessä laissa olevia rajoittamista ja huojentamista mahdollistamia ulosottokaaren säännöksiä. Poikkeustilan aikana soveltamiskäytäntö ei ehdi vakiintua niin, että poikkeustilan aiheuttamat erityistilanteet tulisivat yhdenvertaisesti huomioiduksi. Tällöin ulosottomenettely voi olla osittain epäyhtenäistä.

Nykyiset säännökset on tarkoitettu sovellettavaksi normaaliaikana. Kynnys rajoittamisen tai huojentamisen käyttämiselle on varsin korkea. Sinänsä lainmukaiset ratkaisut saattavat aiheuttaa poikkeusoloissa kohtuuttomia ja epäoikeudenmukaisiksi koettavia tilanteita. Poikkeustilan aiheuttamista taloudellisista ongelmista voi aiheutua syrjäytymistä tai halua siirtyä toimimaan harmaan talouden piirissä.

Ulosottosaatavien palauttaminen hakijalle aiheuttaa merkinnän luottotietoihin, Jos velallinen ei pysty varsin lyhyessä ajassa maksamaan perinnässä olevaa saatavaa tai muutoin osoittamaan ulosmitattavaa tuloa tai omaisuutta, ulosottohakemus palautetaan hakijalle varattomuusesteellä. Varattomuusesteestä aiheutuu maksuhäiriömerkintä luottotietoihin

- b. *Ulosottomenettely keskeytetään saatavien perinnän osalta määräjäksi kokonaan.*

Ulosottomenettely on osa toimivaa oikeudenhoitoa. Ulosottomenettelyn väliaikainen lakkauttamien tuottaisi monia oikeusturvaan liittyviä ongelmia. Ulosotto toiminnallaan huolehtii maksumoraalista. Ulosottomenettelyn määräaikainen keskeyttäminen tarkoittaisi oikeusvaltion yhden rakenteen sulkemista.

Ulosottotoiminnan keskeyttäminen kokonaan voisi toimia viestinä siitä, että maksuja voi poikkeustilan aikana jättää hoitamatta. Tällä olisi monen maksunsaajan tilanteen kannalta vakavia seurauksia. Saatavien perintä keskeytyisi ja tästä aiheutuisi velkojille merkittäviä taloudellisia menetyksiä. Yrittäjä, joka ei saa suoritusta sopimuskumppaneiltaan, saattaa ajautua itse likviditeettikriisiin ja näin saattaa pitempiäkin yrittäjäketjuja joutua taloudelliseen umpikujaan (ns. dominoilmiö, joka tunnistettiin mm. 1990-luvun laman aikana). Yksityishenkilöille saatavan kertyminen voi olla henkilökohtaisen talouden kannalta erittäin tärkeää.

Elatusapujen maksaminen myös poikkeusoloissa tulee turvata, sillä näissä maksuissa maksunsaajan taloudellinen tilanne vaikeutuu välittömästi, jos kyseisiä varoja ei ole käytettävissä.

Ulosotto toimii myös monen saatavan osalta vapaaehtoisten tai maksusuunnitelmiin perustuvien maksujen välittäjänä. Noin 4 % ulosoton kautta perittävistä maksuista maksetaan vireilletuloilmoituksen mukana tulevalla maksukehotuksella. Maksut tapahtuvat ilman pakkotoimia ja niiden taustalla voi olla tahattomia maksujen viivästymisiä tai muita lyhytaikaisia maksuvaikeuksia. Vapaaehtoinen tai maksusuunnitelmaan perustuva maksaminen tulee keskeytyksettä olla mahdollista myös ulosoton kautta perittävien velkojen osalta. Ulosottomenettelyn keskeyttäminen aiheuttaisi myös viivästyskoron myötä saatavien määrässä kasvua. Kaikille ulosoton velallisille pandemia ei aiheuta tulojen pienenemistä, jolloin keskeytyksetön velkojen hoitaminen on myös velallisen etujen mukaista.

Poikkeustilan seurauksena arvioitu ulosottoasioiden määrän kasvu on jo sinänsä haaste ulosotolle. Ulosoton perinnän keskeyttäminen lisäisi haastetta huomattavasti.

Ulosoton keskeyttäminen vaikuttaisi suoraan perimistulokseen ja ulosottomaksutuloihin.

Mikäli ulosoton perintä keskeytettäisiin esimerkiksi kuuden kuukauden ajaksi, saatavien vanhentumisen ym. johdosta aikanaan saataisiin perityksi vain osa normaalista perimistuloksesta, joka vuoden 2019 perimistuloksen perusteella on puolelta vuodelta noin 500 miljoonaa euroa ja josta valtion osuus noin 200 miljoonaa euroa.

Ulosottomenettelyn väliaikainen keskeyttäminen ei olisi välttämätön toimi yhteiskunnan etujen suojelemiseksi poikkeusoloissa, eikä se ole tarpeellinenkaan niiden seikkojen pohjalta, jotka tätä lakia säädettäessä ovat käsillä. Ulosottomenettelyn väliaikainen keskeyttäminen tulisi tarkastella myös perustuslain 15 §:n omaisuuden suojaa koskevan periaatteen osalta.

6 Lausuntopalaute

Lain kiireellisuuden vuoksi lakia valmisteltaessa ei ole pyydetty lausuntoja. Valmisteltavat lainkohdat ovat olleet Perimistoimistojen liitto ry:n Finanssiala ry:n ja Verohallinnon kommentoitavina. Valtakunnanvoudinvirasto on myös antanut kommenttinsa valmisteltavana olleesta esityksestä. Saatu palaute on ollut varsin vähäistä eikä merkittäviä muutoksia tai epäkohtia ole sen perusteella tullut esiin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

1 luku

Yleiset säännökset

20 §. Avoimuuden vaatimus. Pykälä säilyisi aikaisemman sisältöisenä, mutta siihen lisättäisiin ulosottomiehelle tuleva velvoite antaa velalliselle tai ulosoton vastaajalle tietoa ja tarvittavaa ohjusta tämän väliaikaisen lain sisällöstä. Ehdotettavalla lisäyksellä korostetaan ulosottomiehille ulosottokaaresta tulevia velvoitteita avoimuudesta ja asianmukaisuudesta.

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

21 §. Joutuisuusvaatimus. Ulosottomenettelyn joutuisuusvaatimuksesta ei ole tarkoitus luopua. Ulosottoviranomaisen on edelleen hoidettava tehtävänsä joutuisasti ja viivyttelämättä.

Voimassa olevassa säännöksessä täytäntöönpanoa on voinut lykätä, jos sitä voidaan pitää vastaajan edun mukaisena eikä lykkääminen aiheuta hakijalle vähäistä suurempaa haittaa. Ehdotettavassa säännöksessä täytäntöönpanotoimien lykkääminen olisi mahdollista myös ottaen huomioon poikkeusoloista tai covid-19 -epidemiasta johtuvat olosuhteet. Lisäksi vaatimuksena olisi, että lykkääminen ei aiheuttaisi hakijalle erityistä haittaa.

Poikkeus joutuisuusvaatimuksesta liittyy ulosottovelalliselle tarkoitettuun mahdollisuuteen arvioida omaa taloudellista tilannettaan, joka on voinut poikkeustilan ja pandemian takia muuttua hyvin äkillisesti. Poikkeustila on aiheuttanut monelle henkilölle sekä yritykselle tulojen äkillistä pienenemistä, eikä siihen ole voinut itse vaikuttaa tai kohtuudella varautua.

Yhdessä muiden tämän lain säännösten kanssa ehdotetun lisäyksen on tarkoitus pidentää sitä aikaa, joka velallisella on taloudellinen tilanteensa selvittämiseen ja tasapainoon saamiseen. Lisääjän puitteissa velallisella on mahdollisuus saada tilanteeseen apua talouden tukitoimien kautta tai velkaneuvonnan avulla. Ehdotetun lain keskeisenä ajatuksena olisi antaa tällaisissa tilanteissa ulosoton velalliselle mahdollisuus päästä poikkeusajan yli ja sen jälkeen tarkastella taloudellista tilannettaan uudelleen.

4 luku

Ulosmittaus

6 §. Maksuaika. Maksuajan myöntämistä koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavan niin, että maksuaikaa voidaan myöntää kolmen kuukauden sijaan enintään kuusi kuukautta. Ulosottokaaren vaatimus erityisestä syystä maksuajan myöntämiselle ehdotetaan muutettavaksi siten, että tässä laissa riittävä peruste on todennäköisesti suoritettava maksu. Näiden kahden termin erolla pyritään ilmaisemaan se, että kynnys maksuajan myöntämiselle on ehdotetussa laissa matalampi.

Maksuajan myöntämiselle olisi edelleen oltava samalla tavoin perusteet kuin nykyisin ulosottokaareissa säännellään. Velallisen tilanteen arvioinnilla on päästävä sellaiseen varmuuteen maksunsaannista, kuin se poikkeusolot huomioiden on mahdollista. Maksuajan myöntäminen edellyttää velallisen tekävän uskottavaksi, että hän kykenee suorittamaan perittävänä olevan saatavan maksuaikaa saatuaan. Tässä korostuu velallisen myötävaikutus luovuttaa talouttaan koskevia tietoja, jotta ulosottomiehellä on edellytykset ehdotetun lain mukaisen pidemmän maksuajan myöntämiselle.

Ulosottokaaren 3 luvun 32 §:n yleissäännöksen varaan jäisi se, milloin hakijaa tulee kuulla harkittaessa maksuajan antamista. Hakijalle tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi, jos asialla arvioidaan olevan hänelle huomattava merkitys. Yksityishenkilön tai pienyrityksen ollessa hakijana asialla on lähtökohtaisesti suurempi merkitys.

Kuuden kuukauden määräaika saatavan hoitamiselle liittyy 2 §:n joutuisuusvaatimuksen lieventämiseen. Tarkoituksena on varata velalliselle riittävästi aikaa taloudellisen tilanteensa selvittämiseen ja rahoituksen hankkimiseen.

Hyvin monet julkisoikeudelliset ja yksityisoikeudelliset hakijat tulevat luultavasti antamaan maksuaikaa myös ulosottoperinnässä olevien saatavien osalta. Näissä tilanteissa on oltava mahdollisuus kuutta kuukautta pidempään asioiden vireilläoloon. Maksuaika voisi olla enintään kaksitoista kuukautta. Saatavan pitäminen vireillä ulosotossa vähentää hallinnollista taakkaa. Ylimääräistä työtä aiheutuu, jos hakemuksia palautetaan ja taas kirjataan uudelleen vireille. Saataville mahdollisesti tehdyt ulosmittaukset pysyvät voimassa, kun asian vireilläolo ei katkea.

Turvaava ulosmittaus olisi edelleen mahdollinen ja suositeltava toimi, jos sopivaa turvaavaa ulosmitattavaa omaisuutta on olemassa. Mitä pidempi maksuaika velalliselle annetaan, sitä tarpeellisempi turvaava ulosmittaus saattaa olla.

Pykälän 2 ja kolme momentti säilyisivät muuttumattomina.

51 §. Olennaisesti heikentynyt maksukyky. Heikentyneen maksukyvyn perusteella palkasta voidaan ulosmitata toistaiseksi tai määrättynä aikana säännönmukaista pienempi määrä. Säännökseen on lisätty erääksi heikentynyttä maksukykyä määrittäväksi perusteeksi covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista aiheutuva väliaikainen maksuvaikeus. Kuten nyt voimassa olevassa laissa, säännöksen sanamuoto on ulosottomiestä velvoittava. Jos edellytykset täyttyvät, ulosmittauksen määrä on pienennettävä (jollei helpotusta anneta esimerkiksi vapaakuukausina). Säännöksen soveltaminen ei edellytä velallisen pyyntöä, vaan helpotus annetaan viran puolesta. Käytännössä velallisen on usein tuotava tällainen syy esiin, jotta se havaitaan. Edellä olevan avoimuuden vaatimuksen mukaisesti, ulosottomiehen tulee tarvittaessa kertoa mahdollisuudesta velalliselle.

52 §. Vapaakuukausien perusteet. Toistuvaistulon ulosmittaus voidaan, ja tulorajaulosmittausten osalta tulee, viran puolesta keskeyttää sen jatkuttua yhtäjaksoisesti, tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden. Voimassa olevassa laissa olevien perusteiden, eli velallisen välttämättömien asu- ja elinkustannusten tai muiden elinkustannusten huomioonlaskemiseksi, lakiin ehdotetaan lisättäväksi vapaakuukausien myöntämisen perusteeksi covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista velalliselle aiheutunut väliaikainen maksuvaikeus. Tämä lisäys selventäisi vapaakuukausien myöntämisessä tehtävää harkintaa. Myös muu erityinen syy mahdollistaisi edelleen vapaakuukausien antamisen.

Vapaakuukausia koskevat säännökset ovat ulosottomiestä velvoittavia. Kun edellytykset täyttyvät, on vapaakuukausia annettava.

Elatusavun osalta nykyistä säännöstöä ei ehdoteta muutettavaksi. Lähtökohtana on, ettei vapaakuukausia myönnetä. Vapaakuukausiin on kuitenkin edellytykset, esimerkiksi, jos lapselle maksetaan elatustukea ja jos velallisen osalta jokin edellä mainittu syy on painava. Tämän myötä myös pandemia ja siitä johtuvasta poikkeustilasta voidaan ottaa painavana syynä huomioon ja se voi antaa edellytykset myöntää vapaakuukausi.

Velallisella on oikeus saada vapaakuukausia siitä huolimatta, että ulosmittauksen määrää on rajoitettu ulosottokaaren 4 luvun 51 §:n mukaisesti. Samalla perusteella ei kuitenkaan voida antaa sekä vapaakuukausia että rajoittaa ulosmittauksen määrää.

64 §. Luonnollisen henkilön elinkeinotulo. Ulosottokaaren 4 luvun 64 §:stä poiketen, jos velallinen on elinkeinoa harjoittava luonnollinen henkilö, hänen saamastaan toistuvasta elinkeinotulosta jätetään pääsäännön mukaan ulosmittaamatta viisi kuudesosaa. Velalliselle voidaan jättää lakiehdotuksessa tulevan lisäyksen perusteella tätä enemmän, jos velallinen voi siten jatkaa elinkeinotoimintaa, on ryhtynyt elinkeinonharjoittajaksi pitkän työttömyyden jälkeen tai jos velallisen maksukyky on covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista johtuvan väliaikaisen syyn tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt.

Poikkeustila ja pandemia huomioidaan myös luonnollisen henkilön elinkeinotoiminnan osalta. Elinkeinotoiminnanharjoittajien edellytykset jatkaa toimintaansa ovat useissa tapauksissa heikentyneet äkillisesti. Samalla monet kulut, kuten vuokrat ja muut pitkäaikaisiin sopimuksiin perustuvat menoerät ovat säilyneet ennallaan. Tässä tilanteessa toiminnan elinkelpoisuus saatetaan vaarantua, jos jäljelle jääneeseen tuloon kohdistetaan osittainkin ulosmittaus.

Voimassa olevan lain säännöksen tarkoituksena on aina turvata elinkeinotoiminnan jatkuminen tilapäisistä maksuvaikeuksista huolimatta sekä yrittäjän ja hänen perheensä toimeentulo. Elinkeinotulosta ei anneta ajallista helpotusta – lykkäystä tai vapaakuukausia – kuten palkan ulosmittauksesta, joten helpotukset on annettava määrän alentamisen kautta. Mikäli elinkeinotoiminta ei ole ollut kannattavaa ja elinkelpoista ennen poikkeustilaa, ei ehdotetun säännöksen perusteella tällaista toimintaa ole tarkoitus suojata ehdotettavalla säännökselläkään.

Ulosottokaaren 4 luvun 65 §:n säännös, joka koskee luonnolliselta henkilöltä tai yhteisöltä ulosmitattavaa elinkeinotuloa, pysyy ennallaan. Säännökseen on jo nykyisin kirjattu, mahdollisuus ulosmittauksen määrän rajoittamisesta, jos velallinen voi siten jatkaa elinkeino- tai liiketoimintaa eikä menettelyä voida pitää olennaisesti hakijan edun vastaisena. Hallituksen esityksessä (HE 13/2005) on sidottu elinkeinotulon ulosmittaus nyt muutettaviksi ehdotettuihin lainkohtiin. Viitatus hallituksen esityksen mukaan muu elinkeinotulo voi olla käytännössä niin monen tyyppistä, ettei laissa ole mahdollista asettaa edes ulosmittauksen määrän pääsääntöä. Määrä jäisi ulosottomiehen tapauskohtaiseen harkintaan. Ulosottomiehen tulisi käyttää harkintavaltansa 1 luvun 19 §:ssä tarkoitettulla yhdenvertaisella ja muutoinkin asianmukaisella tavalla. Määrän rajoittamisessa olisi otettava huomioon yhtäältä elinkeino- tai liiketoiminnan kulut sekä yrittäjän ja hänen perheensä tarvitsema elatus. Toisaalta olisi otettava huomioon hakijan oikeus riittävään suoritukseen. Harkinnan jonkinlaisena lähtökohtana toimisi oletettavasti käytännössä 64 §:n mukainen pääsääntö myös tässä tilanteessa. Ulosmitattava osuus voitaisiin myös määrittää kokonaistulosta siten, että yksittäisistä eristä ulosmitattaisiin keskimääräistä enemmän tai vähemmän.

On siis syytä korostaa, että ulosottokaaren 4 luvun 65 §:n soveltaminen muuttuisi väliaikaisen lain voimaantulon ajaksi, vaikka kyseisen säännöksen sanamuotoa ei ole tarpeen muuttaa. Muutoksen aiheuttaisi ulosottokaaren 1 luvun 19 §, 3 luvun 21 § sekä 4 luvun 64 §:n muutokset, jolloin myös elinkeinotulon kohtelu ulosmittauksen kohteena tulisi väliaikaisessa laissa tavoiteltujen periaatteiden piiriin ja muutos koskisi sekä luonnollisen henkilön että yhteisöjen elinkeinotuloa.

4 §. Muuttopäivä. Häätöä koskeva sääntely ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös sen osalta joutisuusvaatimusta lievennetään. Muuttopäivää voidaan ehdotuksen mukaan lykätä kahden kuukauden sijaan neljä kuukautta.

Muuttopäivän lykkäämismahdollisuutta on ehdotettu pidennettävän, jotta poikkeustila ja vastaajan tai huoneiston asukkaan terveydentila voidaan huomioida häätöjen täytäntöönpanossa. Määräaikaa pidennettäisiin siten, että hädön toimittamisen määräaikaa pidennetään kahdesta kuukaudesta neljään kuukauteen. Lisäksi häätöä voitaisiin lykätä sekä pandemian aiheuttamien poikkeusolojen, että vastaajan terveydentilan perusteella. Poikkeustilan aiheuttamat liikkumisrajoitukset voivat estää vastaajan pääsyn hädön kohteena olevaan huoneistoon. Koronaviruksen aiheuttama sairaus voi olla pitkäkestoinen. Säännöksen muuttamisella on tavoite estää kohtuuttomien tilanteiden syntyminen häätöjen täytäntöönpanossa. Kohtuuttomuutta on aina arvioitava myös hädön hakijan oikeuksien kannalta.

Myös hädön hakijalla olisi mahdollisuus lykätä hädön täytäntöönpanoa kuuden kuukauden sijaan kaksitoista kuukautta. Tarkoituksena on pidentää häätömenettelyn määräaikoja, jotta poikkeustilanne ja mahdolliset koronaviruksesta johtuvat terveydelliset syyt voidaan huomioida hädön täytäntöönpanossa. Hakijalle pidempi määräaika tuo oikeusturvaa siten, että pidempään vireillä oleva häätöasia mahdollistaa kuitenkin hädön täytäntöönpanon, vaikka muuttopäivää siirretään.

Muilta osin hädön sääntelyä ei muutettaisi. Häätösäännösten voimassa pysymisellä halutaan varmistaa vuokranantajien halu vuokrata asuntoja ja liiketiloja myös poikkeusoloissa, turvamalla heidän saatavansa ja sopimusturvansa tilanteissa, joissa sopimusvelvoitteita ei noudateta.

8 Voimaantulo

Tätä lakia sovelletaan vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaavan hyvin laajalle levinneen vaarallisen tartuntataudin aikana.

Lain voimassaolon määräaika on lakia säädettäessä vaikeammin määriteltävissä. Hallituksen päättämät toimet ulottuvat toukokuulle 2020. Ulosottomenettelyyn talouden vaikeudet heijastuvat pienellä viiveellä. Siksi ehdotetun lain voimassaoloa ei ole tarkoituksenmukaista sitoa nyt tehtyjen poikkeusoloja koskevien rajoitteiden ajanjaksoon. Talouden tasapainottaminen rajoitteiden päättymisen jälkeen tulee vielä vaatimaan aikaa. Siksi lain voimassaolon ehdotetaan jatkuvan 31.10.2020 saakka, kyseinen päivä mukaan lukien.

Ulosottolaitoksen toimintatapa ja organisaatio muuttuvat 1.12.2020 alkaen. Muutosvaihe on uudelle Ulosottolaitokselle haastava. Henkilöstön uudelleen sijoittaminen ja uuden henkilöstön kouluttaminen on tehtävä poikkeusolojen kestäessä tai heti tämän ajan jälkeen. Lainsäädännön tulee olla muutoshetkellä selkeä. Väliaikaisen lain voimassaolon päättymisen tulisi tapahtua viimeistään 30.11.2020.

Myönnettyt maksuajat, ulosmittausten rajoitukset, vapaakuukaudet ja häätöpäivän lykkäykset pysyvät voimassa sen mukaisina, kuin ne tämän lain perusteella on myönnetty.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

9.1 Omaisuuden suoja

Ulosottokaarta ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti korvaamalla ulosottokaaren säännöksiä, joilla mahdollistetaan ulosottomenettelyn määräaikainen rajoittaminen tai huojentaminen poikkeusolosuhteissa. Ulosoton joutuisuusvaatimusta muutettaisiin niin, että muissa säännöksissä myönnettävät keventämiset ja rajoittamiset sekä mahdolliset täytäntöönpanon lykkäämiset otettaisiin joutuisuussäännöksessä huomioon. *Tavoitteena on helpottaa velallisten asemaa koronavirusepidemian äkillisesti aiheuttamissa talousvaikeuksissa.* Koronaviruksen aiheuttama väliaikainen kyvyttömyys vastata velvoitteista ei johtaisi välittömästi luottohäiriömerkintään.

Ehdotetut muutokset ovat merkityksellisiä perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan kannalta. Keskeistä on, että omaisuudensuojaan puuttuvaa sääntelyä on arvioitava perusoikeuksien yleisten edellytysten kannalta (PeVL 5/2002 vp). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut konkurssi- ja ulosottolainsäädännön olevan lähtökohtaisesti saatettavissa voimaan muun täytäntöönpano-oikeudellisen sääntelyn tavoin tavallisella lailla (PeVL 23/1992 vp, PeVL 9/1998 vp, PeVL 12/2002 vp). Perustuslain 15 §:n 1 momentissa turvattuun omaisuuden suojaan kohdistuvan sääntelyn on kuitenkin oltava riittävän tarkkarajaista ja täsmällistä. Sääntelyn on lisäksi otettava eri osapuolten oikeudet ja velvollisuudet oikeasuhtaisesti huomioon esimerkiksi niin, ettei se muodostu jonkun osapuolen kannalta kohtuuttomaksi taikka perusteettomasti jotakuta syrjiväksi tai suosivaksi (PeVL 69/2018 vp, PeVL 13/2003 vp). Velkojan maksunsaantioikeus voi vaarantua, jos täytäntöönpanon joutuisuusvaatimusta lievennetään. Ulosotossa on yleisesti kysymys tuomiossa tai muussa ulosottooperusteessa todetun, lakiin perustuvan yksityisoikeudellisen velvoitteen täytäntöönpanosta viime kädessä pakkoa käyttämällä. Velkojan tai muun ulosottoa hakevan oikeuksien ja oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että esimerkiksi tuomio ei jää vaille tosiasiallisia vaikutuksia, vaan on julkisen vallan toimesta tehokkaasti täytäntöön pantavissa. (PeVL 42/2006 vp, PeVL 12/2002 vp). Ehdotetussa ulosottokaaren väliaikaisessa muutoksessa ei puututa tähän peruslähtökohtaan.

Suhteutettuna varsin pitkiin perinnän määräaikoihin ja saatavien lopullista vanhenemista koskeviin aikoihin (PeVL 12/2002 vp), ei tässä laissa ehdotetuilla määräaikaisten muutoksilla ole merkittävää vaikutusta saatavien todellisille perintäajoin. Ulosottomenettelyä ei kokonaan keskeytetä, turvaavat ulosmittaukset ovat edelleen mahdollisia ja menettely perustuu tapauskohtaiseen harkintaan.

Jos poikkeustilan aiheuttama tilanne voidaan paremmin huomioida ulosottomenettelyssä, osa velallisista voi lisäajan turvin hankkia rahoitusta tai saada liiketoiminnan uudelleen käyntiin. Ehdotettu lainmuutos voi näissä tilanteissa myös edistää maksunsaantia. Tarkoituksena on suojata vallitsevan koronavirustilanteen vuoksi taloudellisiin vaikeuksiin joutuneita henkilöitä ja yrityksiä ja siten varmistaa se, ettei ulosottomenettelyllä aiheuteta luottohäiriömerkintää niille, joiden maksukyvyttömyys ja taloudellinen tilanne voi koronapandemian päättymisen jälkeen korjaantua.

Häätö puuttuu hyvin voimakkaasti henkilön perusoikeuksiin. Ehdotettu lisämääräaika tuo häätömenettelyyn myös perustuslain kannalta oikeasuhtaisuutta. Muutto hädettävästä asunnosta voi olla estynyt asukkaan sairauden vuoksi. Koronaviruksen aiheuttaman pandemian takia valtioneuvosto on päättänyt ottaa käyttöön valmiuslain nojalla joukon toimenpiteitä, joilla voidaan turvata hoitokapasiteetti ja pandemiatilanteen hoito sekä välttämättömät ja tarpeelliset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Näiden valtuuksien käytön tarkoitus on puuttua epidemiasta johtuvan hengen ja terveyden uhan juurisyyn, toisin sanoen rajoittaa virustartunnan leviämistä ihmisten välisissä kontakteissa siten, että virustartunnasta seuraava tautitaakka on väestössä

mahdollisimman pieni (PeVL 7/2020 vp, PeVM 2/2020 vp). Mahdollisuus häätöjen lykkäämiseen tukee myös tätä tavoitetta sekä perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädettyä julkisen vallan velvollisuutta turvata riittävät terveyspalvelut ja edistää väestön terveyttä.

Ehdotettua sääntelyä ulosottomenettelyn määräaikaiseksi rajoittamiseksi tai huojentamiseksi poikkeusolosuhteissa voidaan edellä esitetyn perusteella pitää siten paitsi välttämättömänä myös oikeasuhtaisena tapana asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

9.2 Oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivästystä

Perustuslain 21.1 § mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivästystä toimivaltaisessa viranomaisessa.

Kuten esityksessä on todettu, tästä ei olla poikkeamassa. Täytäntöönpanotoimien lykkääminen sidottaisiin väliaikaisesti pandemiaan ja poikkeusoloihin. Ulosottomenettely on nykyisellään erittäin joutuisaa. Käsitteilyajat ulosottoasioille ovat keskimäärin olleet kolmen viimeisimmän vuoden aikana 6,3 – 7,1 kuukautta. Lähes puolet asioista saadaan päätökseen kolmen kuukauden aikana vireilletulosta. Lisäaikojen myöntäminen tapahtuisi aina tapauskohtaisen harkinnan perusteella, jossa punninnassa ovat aina tällöin ulosoton vastaajan tai velallisen oikeudet. Ehdotettu laki ei tällöin johtaisi viranomaismenettelyn aiheettomaan viivästymiseen.

Sääntelyn oikeasuhtaisuuden kannalta merkityksellistä on lisäksi se, että lain on tarkoitettu olevan voimassa väliaikaisesti, lokakuun loppuun asti. Edellä lain voimaantuloa koskevassa kohdassa on arvoitu sitä aikaa, jonka aikana väliaikaisen lain tavoitteena olevat vaikutukset saavutetaan. Sääntelyn voimassaolo on siten rajattu ajallisesti välttämättömään, ja sitä on pidettävä myös oikeasuhtaisena (PeVL 7/2020 vp).

Ehdotetut säännökset eivät muuta ulosottokaaren yhdenvertaisuutta tai asianosaisten oikeusturvan varmistamiseksi säänneltyjä periaatteita.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 20 §, 3 luvun 21 §, 4 luvun 6, 51, 52 ja 64 § sekä 7 luvun 4 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 luvun 51 ja 64 § osaksi laissa 60/2018, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

20 §

Avoimuuden vaatimus

Ulosottomiehen tulee tiedustelun johdosta ja havaitessaan tilanteen niin vaativan omatoimisesti ilmoittaa velalliselle tämän oikeudesta pyytää ulosoton määrän rajoittamista sekä antaa asianosaisille tarvittaessa muuta ohjausta ulosottoasiassa ja tietoja täytäntöönpanon vaiheesta sekä muista heille merkityksellisistä seikoista. Ulosottomiehen tulee antaa asianosaisille tietoa covid-19 -epidemian tai siitä johtuvien poikkeusolojen perusteella annettavista täytäntöönpanoa rajoittavista säännöksistä.

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

21 §

Joutuisuusvaatimus

Täytäntöönpanotoimitus on pidettävä ja muut täytäntöönpanotoimet suoritettava ilman aiheutonta viivytystä. Täytäntöönpanotoimia saadaan kuitenkin lykätä, jos sitä voidaan pitää vastaajan edun mukaisena eikä lykkääminen aiheuta hakijalle erityistä haittaa. Covid-19 -epidemian tai siitä johtuvien poikkeusolojen aiheuttaman lisäajan tarve on huomioitava tehtäessä täytäntöönpanotoimia tai asetettaessa määräaikoja ulosoton hakijoille tai vastaajille. Jos toimitukselle on säädetty määräaika, sitä on noudatettava.

4 luku

Ulosmittaus

6 §

Maksuaika

Jollei velallinen maksa hakijan saatavaa viimeistään maksukehotuksessa asetettuna määräpäivänä, toimitetaan ulosmittaus. Ulosottomies saa kuitenkin antaa velalliselle pyynnöstä maksuaikaa, jos velallinen todennäköisesti maksaa saatavan maksuaikaa saatuaan. Maksuaikaa voidaan antaa enintään kuusi kuukautta maksukehotuksen määräpäivästä laskettuna. Jos velallinen osoittaa hakijan siihen suostuneen, maksuaikaa voidaan antaa tätä pitempi aika hakemuksen raukeamatta, ei kuitenkaan yli kahtatoista kuukautta. Tarvittaessa ulosottomies saa toimittaa maksuaikana turvaavan ulosmittauksen.

Ilman hakijan suostumusta ulosottomies ei saa antaa maksuaikaa, jos perittävänä on lapsen elatusapu.

Maksuaikaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

51 §

Olennaisesti heikentynyt maksukyky

Jos velallisen maksukyky on sairauden, työttömyyden, velallisen maksaman elatusavun, covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista johtuvan väliaikaisen maksuvaikeuden taikka muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt, palkasta ulosmitataan toistaiseksi tai määrättyä aikana säännönmukaista pienempi määrä.

52 §

Vapaakuukausien perusteet

Sen jälkeen, kun palkan ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden, ulosmittaus on keskeytettävä määräajaksi (vapaakuukaudet), jos:

- 1) ulosmittaus on toimitettu 4 luvun 49 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna tulorajaulosmittauksena;
- 2) velallisen välttämättömät asumiskustannukset tai muut elinkustannukset ovat hänelle ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään nähden korkeat;
- 3) velalliselle on aiheutunut covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista johtuva väliaikainen maksuvaikeus; taikka
- 4) keskeyttämiseen on muu erityinen syy.

64 §

Luonnollisen henkilön toistuva elinkeinotulo

Jos velallinen on elinkeinoa harjoittava luonnollinen henkilö, hänen saamastaan toistuvasta elinkeinotulosta jätetään ulosmittaamatta viisi kuudesosaa. Velalliselle voidaan jättää:

1) tätä enemmän, jos velallinen voi siten jatkaa elinkeinotoimintaa, on ryhtynyt elinkeinonharjoittajaksi pitkän työttömyyden jälkeen tai jos velallisen maksukyky on covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista johtuvan väliaikaisen syyn tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt; tai

2) tätä vähemmän, jos sitä voidaan pitää velallisen varallisuusasemaan nähden kohtuullisena tai jos velallinen on olennaisesti laiminlyönyt elinkeinoonsa liittyviä maksuvelvoitteita.

Lisäksi noudatetaan, mitä suojaosuudesta, menettelystä sekä maksusuunnitelmasta ja maksusopimuksesta palkan ulosmittauksessa säädetään.

Tuki, jonka luonnollinen henkilö saa julkisyhteisöltä elinkeinoansa varten, ulosmitataan 1 momentin mukaisesti. Eräiden määrätarkoitukseen myönnettyjen varojen ulosmittauskiellosta säädetään 19 §:n 1 momentin 6 kohdassa.

7 luku

Muun kuin maksuvelvoitteen täytäntöönpano

4 §

Muuttopäivä

Ulosottomies ei saa ilman painavaa syytä määrätä muuttopäivää aikaisemmaksi kuin viikko eikä myöhemmäksi kuin kaksi viikkoa muuttokehotuksen tiedoksisaantipäivästä. Määrättyä muuttopäivää voidaan lykätä, jollei siitä aiheudu hakijalle tuntuvaa haittaa. Häätö on kuitenkin toimitettava neljän kuukauden kuluessa asian vireilletulosta, jollei covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista, vastaajan tai huoneiston asukkaan terveydentilasta tai muusta erityisen painavasta seikasta aiheutuen pitempään lykkäämiseen ole perusteltua syytä. Hakijan suostumuksella häätöä voidaan lykätä hakemuksen peruuntumatta enintään kaksitoista kuukautta asian vireilletulosta. Lykkäystä koskevaan ulosottomiehen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Hakijan vaatimuksesta hädettävän on maksettava hakijalle vuokra lykkäyksen ajalta muuttopäivästä lukien entisten ehtojen mukaisesti. Lykkäyksen ehdoksi voidaan asettaa lykkäysajan vuokran maksaminen etukäteen, jos sitä voidaan pitää hädettävän kannalta kohtuullisena.

Jos kysymyksessä on avioliittolain (234/1929) mukainen yhteiselämän lopettaminen tai muu siihen rinnastettava häätö, häätö on toimeenpantava muuttopäivää määräämättä niin pian kuin se kohtuudella käy päinsä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta ja on voimassa 31 päivään lokakuuta 2020.

Helsingissä 16.4.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson

Laki

ulosottokaaren väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 20 §, 3 luvun 21 §, 4 luvun 6, 51, 52 ja 64 § sekä 7 luvun 4 §, sellaisina kuin niistä ovat 4 luvun 51 ja 64 § osaksi laissa 60/2018, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

20 §

Avoimuuden vaatimus

Ulosottomiehen tulee tiedustelun johdosta ja havaitessaan tilanteen niin vaativan omatoimisesti ilmoittaa velalliselle tämän oikeudesta pyytää ulosoton määrän rajoittamista sekä antaa asianosaisille tarvittaessa muuta ohjausta ulosottoasiassa ja tietoja täytäntöönpanon vaiheesta samoin kuin muista asianosaisille merkityksellisistä seikoista.

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

21 §

Joutuisuusvaatimus

Täytäntöönpanotoimitus on pidettävä ja muut täytäntöönpanotoimet suoritettava ilman

1 luku

Yleiset säännökset

20 §

Avoimuuden vaatimus

Ulosottomiehen tulee tiedustelun johdosta ja havaitessaan tilanteen niin vaativan omatoimisesti ilmoittaa velalliselle tämän oikeudesta pyytää ulosoton määrän rajoittamista sekä antaa asianosaisille tarvittaessa muuta ohjausta ulosottoasiassa ja tietoja täytäntöönpanon vaiheesta sekä muista heille merkityksellisistä seikoista. *Ulosottomiehen tulee antaa asianosaisille tietoa covid-19 -epidemian tai siitä johtuvien poikkeusolojen perusteella myönnettävistä täytäntöönpanoa rajoittavista säännöksistä.*

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

21 §

Joutuisuusvaatimus

Täytäntöönpanotoimitus on pidettävä ja muut täytäntöönpanotoimet suoritettava ilman aiheetonta viivytystä. Täytäntöönpanotoimia

Voimassa oleva laki

aiheetonta viivytystä. Täytäntöönpanoa saadaan kuitenkin lykätä, jos sitä voidaan pitää vastaajan edun mukaisena eikä lykkääminen aiheuta hakijalle vähäistä suurempaa haittaa. Jos toimitukselle on säädetty määräaika, sitä on noudatettava.

4 luku

Ulosmittaus

6 §

Maksuaika

Jollei velallinen maksa hakijan saatavaa viimeistään maksukehotuksessa asetettuna määräpäivänä, toimitetaan ulosmittaus. Ulosottomies saa kuitenkin erityisestä syystä antaa velalliselle pyynnöstä maksuaikaa, jos velallinen todennäköisesti maksaa saatavan maksuaikaa saatuaan. Maksuaikaa voidaan antaa enintään kolme kuukautta maksukehotuksen määräpäivästä laskettuna. Jos velallinen osoittaa hakijan siihen suostuneen, maksuaikaa voidaan antaa tätä pitempi aika, hakemuksen raukeamatta ei kuitenkaan yli kuutta kuukautta. Tarvittaessa ulosottomies saa toimittaa maksuaikana turvaavan ulosmittauksen.

Ilman hakijan suostumusta ulosottomies ei saa antaa maksuaikaa, jos perittävänä on lapsen elatusapu.

Maksuaikaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

51 §

Olennaisesti heikentynyt maksukyky

Jos velallisen maksukyky on sairauden, työttömyyden, velallisen maksaman elatusavun tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt, palkasta ulosmitataan toistaiseksi tai määrättyä aikana säännönmuokaista pienempi määrä.

Ehdotus

saadaan kuitenkin lykätä, jos sitä voidaan pitää vastaajan edun mukaisena eikä lykkääminen aiheuta hakijalle erityistä haittaa. *Covid-19 -epidemian tai siitä johtuvien poikkeusolojen aiheuttaman lisääjän tarve on huomioitava tehtäessä täytäntöönpanotoimia tai asetettaessa määräaikoja ulosoton hakijoille tai vastaajille.* Jos toimitukselle on säädetty määräaika, sitä on noudatettava.

4 luku

Ulosmittaus

6 §

Maksuaika

Jollei velallinen maksa hakijan saatavaa viimeistään maksukehotuksessa asetettuna määräpäivänä, toimitetaan ulosmittaus. Ulosottomies saa kuitenkin antaa velalliselle pyynnöstä maksuaikaa, jos velallinen todennäköisesti maksaa saatavan maksuaikaa saatuaan. Maksuaikaa voidaan antaa enintään *kuusi* kuukautta maksukehotuksen määräpäivästä laskettuna. Jos velallinen osoittaa hakijan siihen suostuneen, maksuaikaa voidaan antaa tätä pitempi aika hakemuksen raukeamatta, ei kuitenkaan yli *kahtatoista* kuukautta. Tarvittaessa ulosottomies saa toimittaa maksuaikana turvaavan ulosmittauksen.

Ilman hakijan suostumusta ulosottomies ei saa antaa maksuaikaa, jos perittävänä on lapsen elatusapu.

Maksuaikaa koskevaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

51 §

Olennaisesti heikentynyt maksukyky

Jos velallisen maksukyky on sairauden, työttömyyden, velallisen maksaman elatusavun, *covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista johtuvan väliaikaisen maksuvaikeuden* taikka muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt, palkasta

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

ulosmitataan toistaiseksi tai määrättynä aikana säännönmukaista pienempi määrä.

52 §

52 §

*Vapaakuukausien perusteet**Vapaakuukausien perusteet*

Sen jälkeen, kun palkan ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden, ulosmittaus on keskeytettävä määräajaksi (vapaakuukaudet), jos:

1) ulosmittaus on toimitettu 49 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna tulorajaulosmittauksena;

2) velallisen välttämättömät asumiskustannukset tai muut elinkustannukset ovat hänelle ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään nähden korkeat; tai

3) keskeyttämiseen on erityinen syy.

Sen jälkeen, kun palkan ulosmittaus on jatkunut yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti vuoden, ulosmittaus on keskeytettävä määräajaksi (vapaakuukaudet), jos:

1) ulosmittaus on toimitettu 4 luvun 49 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna tulorajaulosmittauksena;

2) velallisen välttämättömät asumiskustannukset tai muut elinkustannukset ovat hänelle ulosmittauksen jälkeen jäävään määrään nähden korkeat;

3) *velalliselle on aiheutunut covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista johtuva väliaikainen maksuvaikeus; taikka*

4) keskeyttämiseen on muu erityinen syy.

64 §

64 §

*Luonnollisen henkilön toistuva elinkeinotulo**Luonnollisen henkilön toistuva elinkeinotulo*

Jos velallinen on elinkeinoa harjoittava luonnollinen henkilö, hänen saamastaan toistuvasta elinkeinotulosta jätetään ulosmittaamatta viisi kuudesosaa. Velalliselle voidaan jättää:

1) tätä enemmän, jos velallinen voi siten jatkaa elinkeinotoimintaa, on ryhtynyt elinkeinonharjoittajaksi pitkän työttömyyden jälkeen tai jos velallisen maksukyky on erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt; tai

2) tätä vähemmän, jos sitä voidaan pitää velallisen varallisuusasemaan nähden kohtuullisena tai jos velallinen on olennaisesti laiminlyönyt elinkeinoonsa liittyviä maksuvelvoitteita.

Lisäksi noudatetaan soveltuvien osin, mitä suojaosuudesta, menettelystä sekä maksusuunnitelmasta ja maksusopimuksesta palkan ulosmittauksessa säädetään.

Jos velallinen on elinkeinoa harjoittava luonnollinen henkilö, hänen saamastaan toistuvasta elinkeinotulosta jätetään ulosmittaamatta viisi kuudesosaa. Velalliselle voidaan jättää:

1) tätä enemmän, jos velallinen voi siten jatkaa elinkeinotoimintaa, on ryhtynyt elinkeinonharjoittajaksi pitkän työttömyyden jälkeen tai jos velallisen maksukyky on *covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista johtuvan väliaikaisen syyn* tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti heikentynyt; tai

2) tätä vähemmän, jos sitä voidaan pitää velallisen varallisuusasemaan nähden kohtuullisena tai jos velallinen on olennaisesti laiminlyönyt elinkeinoonsa liittyviä maksuvelvoitteita.

Lisäksi noudatetaan, mitä suojaosuudesta, menettelystä sekä maksusuunnitelmasta ja maksusopimuksesta palkan ulosmittauksessa säädetään.

Voimassa oleva laki

Tuki, jonka luonnollinen henkilö saa julkis-yhteisöltä elinkeinoansa varten, ulosmitataan 1 momentin mukaisesti. Eräiden määrätarkoitukseen myönnettyjen varojen ulosmittauskiellosta säädetään 19 §:n 1 momentin 6 kohdassa.

7 luku

Muun kuin maksuvelvoitteen täytäntöönpano

4 §

Muuttopäivä

Ulosottomies ei saa ilman painavaa syytä määrätä muuttopäivää aikaisemmaksi kuin viikko eikä myöhemmäksi kuin kaksi viikkoa muuttokehotuksen tiedoksisaantipäivästä. Määrättyä muuttopäivää voidaan lykätä, jollei siitä aiheudu hakijalle tuntuvaa haittaa. Häätö on kuitenkin toimitettava kahden kuukauden kuluessa asian vireilletulosta, jollei pitempään lykkäämiseen ole erityisen painavaa syytä. Hakijan suostumuksella häätöä voidaan lykätä hakemuksen peruuntumatta enintään kuusi kuukautta asian vireilletulosta. Lykkäystä koskevaan ulosottomiehen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Hakijan vaatimuksesta häädettävän on maksettava hakijalle vuokra lykkäyksen ajalta muuttopäivästä lukien entisten ehtojen mukaisesti. Lykkäyksen ehdoksi voidaan asettaa lykkäysajan vuokran maksaminen etukäteen, jos sitä voidaan pitää häädettävän kannalta kohtuullisena.

Jos kysymyksessä on avioliittolain (234/1929) mukainen yhteiselämän lopettaminen tai muu siihen rinnastettava häätö, häätö on toimeenpantava muuttopäivää määräämättä niin pian kuin se kohtuudella käy päinsä.

Ehdotus

Tuki, jonka luonnollinen henkilö saa julkis-yhteisöltä elinkeinoansa varten, ulosmitataan 1 momentin mukaisesti. Eräiden määrätarkoitukseen myönnettyjen varojen ulosmittauskiellosta säädetään 19 §:n 1 momentin 6 kohdassa.

7 luku

Muun kuin maksuvelvoitteen täytäntöönpano

4 §

Muuttopäivä

Ulosottomies ei saa ilman painavaa syytä määrätä muuttopäivää aikaisemmaksi kuin viikko eikä myöhemmäksi kuin kaksi viikkoa muuttokehotuksen tiedoksisaantipäivästä. Määrättyä muuttopäivää voidaan lykätä, jollei siitä aiheudu hakijalle tuntuvaa haittaa. Häätö on kuitenkin toimitettava *neljän* kuukauden kuluessa asian vireilletulosta, jollei *covid-19 -epidemiasta tai siitä johtuvista poikkeusoloista, vastaajan tai huoneiston asukkaana terveydentilasta* tai muusta erityisen painavasta seikasta aiheutuen pitempään lykkäämiseen ole perusteltua syytä. Hakijan suostumuksella häätöä voidaan lykätä hakemuksen peruuntumatta enintään *kaksitoista* kuukautta asian vireilletulosta. Lykkäystä koskevaan ulosottomiehen päätökseen ei saa hakea muutosta.

Hakijan vaatimuksesta häädettävän on maksettava hakijalle vuokra lykkäyksen ajalta muuttopäivästä lukien entisten ehtojen mukaisesti. Lykkäyksen ehdoksi voidaan asettaa lykkäysajan vuokran maksaminen etukäteen, jos sitä voidaan pitää häädettävän kannalta kohtuullisena.

Jos kysymyksessä on avioliittolain (234/1929) mukainen yhteiselämän lopettaminen tai muu siihen rinnastettava häätö, häätö on toimeenpantava muuttopäivää määräämättä niin pian kuin se kohtuudella käy päinsä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan xx päivänä x kuuta
ja on voimassa 31 päivään lokakuuta 2020.*
